

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Hallituksen esityksessä myönteistä on pyrkimys kotoutumisprosessin lyhentämiseen sekä kotoutumisen toimeenpanon selkiyttämiseen. Kuntien resurssit ja todelliset mahdollisuudet nykyistä tehokkaampiin kotoutustoimenpiteisiin ovat esityksen mukaiseen aikatauluun nähden kuitenkin liian vähäiset.

Kotoutumisen edistämiseen liittyvät välttämättömät toimenpiteet (yhteiskuntaorientaatio, alkuvaiheen tulkkaukset sekä alkukartoitus) ovat osa kotoutumisen ydinprosessia ja on kannatettavaa siirtää kyseiset kustannukset osaksi laskennallista korvausta.

Kotoutumisen alkuvaiheen monipuolinen ja sisältörikas kotoutumisprosessi voi lyhentää sitä aikaa, jossa kotoutuja siirtyy omatoimiseksi yhteiskunnan jäseneksi ja onnistuessaan tämä sekä säästää kustannuksia että lisää työvoimavarantoa. Jää kuitenkin nähtäväksi, millä tavoin yksilölliset erot vaikuttavat kotoutujien mahdollisuuksiin hyödyntää palveluja. Kansainvälistä suojelua tarvitsevien lähtömaan koulutustaso ja kokemustrauha vaihtelevat suuresti ja nämä seikat vaikuttavat henkilön kykyyn hyötyä kotoutumispalveluista. Muilla kuin kansainvälistä suojelua tarvitsevilla nämä seikat vaikuttanevat vähemmän.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauksekustannuksesta (32 a §)

Tavoite myönteisen ohjausvaikutuksen toteutumiseksi on itsessään kannatettava, koska yhteiskunnan käyttämättä jääneet resurssit ovat pois niiltä, jotka niitä kipeästi kaipaavat. Mikkelin kaupungin kotoutumispalveluista ja Mikkelin seudun kuntakokeilusta saadun kokemuksen mukaan vain hyvin pieni asiakasmäärä jättää käyttämättä sovitut tapaamiset, joihin tulkki on tilattu. Näissä tilanteissa esiintyy usein myös tavoitettavuuden haastetta. On myös oletettavaa, ettei asiakastyössä

lähtökohtaisesti painoteta perintää edellyttävien ehtojen toteumista, vaan sitä tehdään luottamusperiaatteella, mikä pääsääntöisesti tuottaa toivotun tuloksen (asiakas saapuu sovituille ajalle).

On oletettavaa, että osa kotoutujista eivät käyttämättä jääneen palvelun kustannuksista lähetettyä laskua pysty maksamaan/maksa ja lasku maksetaan julkisin varoin/siirtyy perittäväksi. Transaktiokustannukset noussevat todellisia kustannuksia suuremmiksi eli vaikutus on kokonaisuudessaan negatiivinen. Todennäköisesti tästä aiheutuu myös muita negatiivisia vaikutuksia henkilön yhteiskunnallisessa asemassa (esim. merkintä luottotietotietoihin tms.).

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Ilman huoltajaa tulleelle lapselle tai nuorelle tarvitaan yksilölliset tarpeet huomioivia palveluja samalla tavalla kuin valtaväestönkin lapsille ja nuorille. Aikuiseksi kasvamisen haaste on kasvanut yhtenäiskulttuurin pirstoutuessa ja osattomuuden saadessa erilaisia muotoja. Nuoret hakeutuvat erilaisiin viiteryhmiin ja ansaintamalleihin, jotka eivät kaikki ole laillisia. Esimerkkinä tästä rep - kauppa, jossa välitetään tuotesuojaa rikottuja tuotteita (replikoita) sosiaalisen median kautta muulle nuorisolle.

Mitä kohdennetummin yksilöllisen huomioon ottamisen resursseja on käytettävissä ja mitä aktiivisemmin nuori osallistuu yhteiskunnan (ja itsensä) kannalta palkitseviin viiteryhmiin, sitä paremmin vaikutukset vahvistavat toisiaan kasvattaen aktiivisia ja itsenäisiä kuntalaisia.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Kunnan ja hyvinvointialueen työnjakoa tulee vielä selkeyttää. On hyvä lähtökohta, että kunnat, hyvinvointialueet, Ely ja myös muut viranomaiset tekevät tiivistä yhteistyötä ja sopivat käytännön asioista osin myös paikallisesti. Sopimista helpottaa, jos peruslähtökohdiltaan luonnolliset vastuut asetetaan sen viranomaisen vastattavaksi, jolle se toiminnan perusluonteen mukaisesti parhaiten käy. Laskennallisten kustannuksien määrittäminen em. mukaisesti.

Muut huomiot

Kotoutumisen edistäminen ja siinä onnistuminen ovat Mikkelin kaupungille tärkeä tekijä elinvoimaisuuden kannalta. Muutokset kotoutumisen rahoituksessa ja ehdoissa vaikuttavat siihen, miten kaupunki kykenee kotoutumisen edistämiseen varsinkin niiden yksiköiden kohdalla, jotka eivät etene esitetyn mallin mukaisesti. Pahin skenaario on, että tavoitteet työvoimavarannon lisäämiseksi jäävät pienemmiksi ja samalla kotoutumisen kustannuksia lisäävät seikat (osattomuus, työttömyys) kasvavat.

Myös Mikkeliissä on huomioitu yksilöllisten kotoutumisprosessien pituus sen vuoksi, ettei sitä edistäviä palveluita ole läheskään aina saatavilla yksilöllisen tarpeen mukaan. Tätä tukevat puolet hallituksen esityksessä ovat kannatettavia.

Patama Hannu

Mikkelin kaupunki - Lausunnon muodostaneet työllisyyspalvelujen palvelupäällikkö ja kotoutumiskoordinaattori. Lausunto annetaan kaupunginhallitukselle tiedoksi 30.19.2023 kokouksessa.